

Скібіцький О. С.

асистент кафедри економіки, менеджменту та комерційної діяльності
Центральноукраїнський національний технічний університет
м. Кропивницький, Україна

РЕІНДУСТРІАЛІЗАЦІЯ – КЛЮЧ ДО ВІДНОВЛЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ ЕКОНОМІКИ

Після завершення війни одним із головних викликів для України стане відновлення економіки на якісно нових засадах. Довоєнна (1991-2021) економічна модель характеризувалася високим рівнем деіндустріалізації, низькою часткою обробної промисловості у ВВП, залежністю від експорту сировини та вразливістю до зовнішніх шоків. Така структура не забезпечувала ані сталого зростання, ані економічного (а, відповідно, і політичного) суверенітету, ані високого рівня життя громадян. У цих умовах реіндустріалізація – свідоме відродження та розбудова сучасного промислового сектору – стає ключовим елементом стратегії національного відновлення.

Однією з найпоспідовніших і системних концепцій цього процесу є НІРУ – Новітній індустріальний розвиток України. Її сутність полягає у структурній трансформації економіки через формування потужного високотехнологічного виробничого сектору, здатного генерувати значну додану вартість усередині країни. Концепція передбачає опору не тільки і не стільки на зовнішні ресурси, а скільки та насамперед на внутрішній фінансовий, трудовий та промисловий потенціал, а також активну роль держави у плануванні, координації та стимулюванні індустріального розвитку [1].

Відповідно до бачення НІРУ, держава має стати стратегічним організатором економіки, ініціюючи програми підтримки виробництва, інфраструктурні проекти та технологічний розвиток. Це передбачає залучення внутрішніх джерел фінансування – заощаджень громадян, природної ренти, детінізованого капіталу – та створення сприятливих умов для інвестування у виробництво. Також важливо забезпечити тимчасовий захист національного ринку від нерівної конкуренції, аби дати змогу новим підприємствам зміцнитися.

Досвід післявоєнної відбудови Німеччини, Південної Кореї та Японії доводить, що індустріалізація, спираючись на державне планування й технологічні інвестиції, здатна перетворити зруйновану країну на одного з лідерів світової економіки. Україна має шанс повторити цей шлях, адаптувавши його до власних умов – поєднання європейської інтеграції з внутрішньою економічною самодостатністю.

Реіндустріалізація – це не лише економічна, а й геополітична стратегія, що визначає місце країни у світовому поділі праці. Сировинна економіка приречена на залежність, тоді як промислова дозволяє контролювати ланцюги створення доданої вартості та мати більшу політичну й економічну суб'єктність. Україна, розташована на перетині європейських транспортних коридорів і чорноморських шляхів, має унікальне положення для формування регіонального індустріального вузла – особливо у сферах машинобудування, енергетики, військово-промислового комплексу, агропереробки та логістики.

Жодна стратегія індустріалізації не може бути реалізована без широкої та надійної інфраструктурної бази. Вона включає стабільне енергопостачання, сучасну транспортну мережу, логістичні центри, систему професійно-технічної освіти та підготовки кадрів. Інфраструктурна модернізація створює ефект мультиплікатора: кожна інвестиція у транспорт або енергетику стимулює розвиток суміжних секторів і дає поштовх до зростання регіональних економік. Таким чином, інфраструктура не лише підтримує промисловість, а й стає інструментом регіонального відродження.

НІРУ не зводиться до розвитку лише великих державних або приватних заводів. Важливим компонентом концепції є кооперативна промисловість – широка мережа малих і середніх виробничих підприємств, об'єднаних спільними інтересами. Така модель підвищує гнучкість економіки, сприяє залученню місцевих трудових ресурсів, стимулює інновації та формує більш стійку до криз економічну структуру. Фінансовою основою цієї моделі

виступає національний капітал – внутрішні заощадження та ресурси, які замість пасивного зберігання можуть бути спрямовані у розвиток національного виробництва.

Мета реіндустріалізації полягає не лише у відновленні втрачених потужностей, а й у виході на якісно новий рівень виробництва. Україна має потенціал розвивати галузі з високою доданою вартістю – електроніку, машинобудування, енергетичні технології, біотехнології, оборонну промисловість. Це дозволить не лише зменшити імпортозалежність, а й стати активним експортером складних товарів і технологій, що забезпечує довгострокову економічну стійкість.

Російська агресія суттєво поглибила структурні проблеми української економіки. За даними Держстату та експертних оцінок, лише у 2022 році реальний ВВП України скоротився приблизно на 29,1%, а промислове виробництво впало більш як на 35%. Значна частина металургійних та машинобудівних підприємств або зруйнована, або опинилася в зоні бойових дій. Було пошкоджено або втрачено десятки ключових логістичних об'єктів, а мільйони кваліфікованих працівників виїхали за кордон. Як зазначає І. М. Підоричева, війна не лише обвалила показники промислового виробництва, а й дезінтегрувала існуючі виробничі ланцюги, що унеможливує просте відновлення довоєнної структури економіки [2]. Саме тому стратегія реіндустріалізації набуває не просто економічного, а й екзистенційного значення для держави.

Прогнози НІРУ, зроблені ще до початку повномасштабної війни на період 2018–2030 рр., вказували на можливість зростання ВВП на 6-7% щороку та акумуляцію близько 526 млрд доларів інвестицій із подвоєнням реальних доходів населення з 3,3 до 7,8 тис. доларів на рік [1]. Очевидно, сьогодні ці цифри не відображають реалій воєнного часу. Проте методологічний апарат НІРУ – сценарний аналіз, структурна оцінка економіки, розрахунок мультиплікаторів – залишається важливим інструментом для майбутнього планування індустріального відновлення. Він може бути адаптований до нових умов, враховуючи воєнні втрати, зміни у світових ринках та нові стратегічні виклики.

В основі нової індустріальної моделі має бути людський капітал – висококваліфіковані інженери, науковці, техніки, оператори сучасного обладнання. Без системної державної політики у сфері освіти, перекваліфікації та стимулювання наукових досліджень реіндустріалізація залишиться лише гаслом. Необхідно інтегрувати університети, наукові інститути та виробництво у спільну науково-промислову екосистему, де інновації переходять безпосередньо в практику. Прикладом можуть бути державні програми «індустріальних хабів» або «технопарків нового покоління», що поєднують навчання, дослідження та виробництво.

Реіндустріалізація – це побудова нової промислової цивілізації, заснованої на технологіях, внутрішньому капіталі, стратегічному плануванні та структурній модернізації економіки. Вона дає змогу Україні вийти з позиції периферійної сировинної держави та посісти місце активного учасника глобальних виробничих ланцюгів. Це шлях до економічного суверенітету, довгострокового зростання та соціальної стабільності у повоєнний період.

У довгостроковій перспективі реіндустріалізація може перетворити Україну на високотехнологічну платформу Східної Європи, де поєднуються машинобудування, енергетика, ІТ, агротехнології та військові інновації. Це не просто економічна стратегія – це проект цивілізаційного відродження, у якому виробництво стає основою національної гідності та самодостатності.

Література:

1. Економічне відродження через індустріальний розвиток України / В. Власюк та ін. Харків : Повноколір, 2020. 432 с.
2. Підоричева І., Ляшенко В. Структурні деформації підприємницького сектору та їх подолання в контексті відновлення економіки України. *Журнал європейської економіки*. 2023. Т. 22, вип. 2. С. 287–312. ISSN 1684-906.